

Wyždanyny ýitiren dünýäniň wyždanyny... goramak

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Wyždanyny ýitiren dünýäniň wyždanyny... goramak

WYŽDANYNY ÝITIREN DÜNYÄNIŇ WYŽDANYNY, AHLAGYNY ÝITIREN
SYÝASATYŇ AHLAGYNY GORAMAK



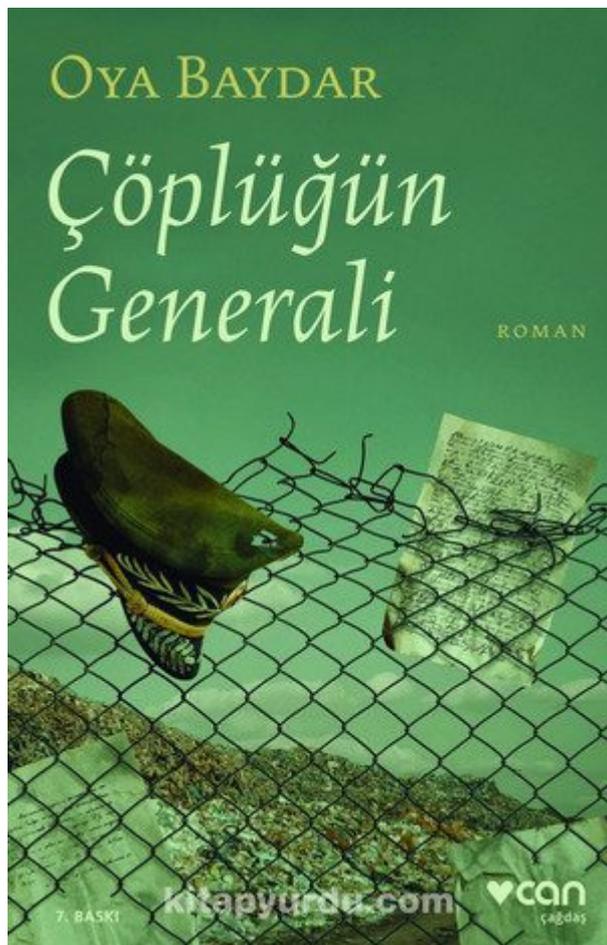
Ahlagyny ýitiren syýasatyň we onuň şahsy düzüminiň üsti çyzylmasa, jemgyýetdäki çüýremäniň öňüne geçmek mümkin däl...
23-nji martda şenbe güni Stambulda Wyždan sudy bolýar. Dünýäniň wyždanynyň ýitip barýandygyny soňky gezek Ysraýylyň Gazada edýän genosidi bilen ýene bir gezek aç-açan orta çykan şu günlerinde "Palestina Azatlyk" platformasynyň geçirýän Wyždan sudunda Ysraýyl (halklar däl-de hökümet, hususanam ganojak Netanýahu hökümeti) jogapkärçilige çekiler. Diňe Ysraýyl däl, Gaza genosidi üçin Ysraýyla göni ýa-da gyýtaklaýyn goldaw beren ähli ýurtlar dünýäniň wyždanyny ýitirmegine, hökmürowanlardan gelip çykýan wyždan eroziýasyna

uçran gatlaklaryňam wagşylaşmagyna, hapalanmagyna, wyždansyzlaşmagyna şert döreden ähli häkimiýetler, ähli liderler, bularyň gözegçiligindäki ýalan enjamlary, golastyndaky mediýa, töwereklerindäki bähbitçil döwre... Hem ähli uruşlaryň, gyrgynçylyklaryň, ýykgynçylyklaryň hem-ä mäşe gysyjysy hemem meçew berijisi bolan läheň uruş senagaty, dünýäni pyrlaýan we gana bulaýan kapital...

Dünýäni Sodom we Gomorra mysaly ýok bolup gitmäge iterýän bu şer güýçlerine garşy çar ýanda, ähli ýurtlarda göreşýän, goranýan adamlar bar. Hawa, olar barmak büküp sanaýmaly derejede az. Hawa, biz azlyk. Emma azlygymyz hemişe biziň güýçsüzdigimizi aňlatmaýar.

Bilýärin, soraýarlar: Ýer ýüzüni ele salan bu ullakan şer aparatyna garşy näme edip bilerler? Stambulda boljak Wyždan sudy kime näme tär edip biler? Çykaryljak aýyplaýjy kararlaryň güýji näme güýji bar?

Şuňa meñzeş ýagdaýlarda bialaçlykdan, ýadawlykdan, umytsyzlykdan gelip çykýan birmeñzeş soraglar soralýar. Şeýdip ýöwselligiň, biperwaýlygyň, gazanan ýeñillikleriňi elden gidermezlik gaýgysynyň, "meni çakmaýan ýylana degmäýin" çekinjeňliginiň, "dünýäni men halas etmelimi" gaçgaklygynyň ýükleýän jogapkärçiliginden halas bolunýar.



Şeýle-de bolsa, aradan geçen müňýyllyklar hakda pikir öwrülende, taryhyň "Dogruçyl bol, diňe mümkin bolmajak zady talap et" diýip bilýän, adamkärçilik mertebesini gaýduwsyzlyk bilen goramagy boýnuna alýan az sanly adamlaryň yzyna eýerendigini görýäris. Uzak wagtlaýyn alanda gazanylan ähli iň gowy zatlar şolaryň göreşiniň miwesidir.

Wyždan sudlary dünýäniň wyždanyny ýitirmegine, adamkärçilik mertebesiniň ýatdan çykarylmalygyna garşy göreşýänleriň derňew işleridir. 1967-nji ýylda şeýle sudlary düzmäge çagyryş eden Bertran Rasseliniň ady bilen baglanyşdyrylýan sud Wýetnamda edilen uruş jenaýatlaryny derňäpdi. 2003-2005-nji ýyllardaky soňky mejlisini Stambulda geçiren, şoňa gatnaşandygym üçin özümi-de nesibeli saýdyran Yrak Bütindünýä sudy Yraga çozulmagyna sebäp bolan agressorlary we çozuşy derňedi, günäkärleriň garşysyna höküm çykardy.

Indem Stambulda Ysraýyl hökümetiniň Gaza gyrgynçylygy derňelýär. Diňe Ysraýylam däl, onuň iň uly goldawçysy ABŞ we beýlekiler bilen birlikde.

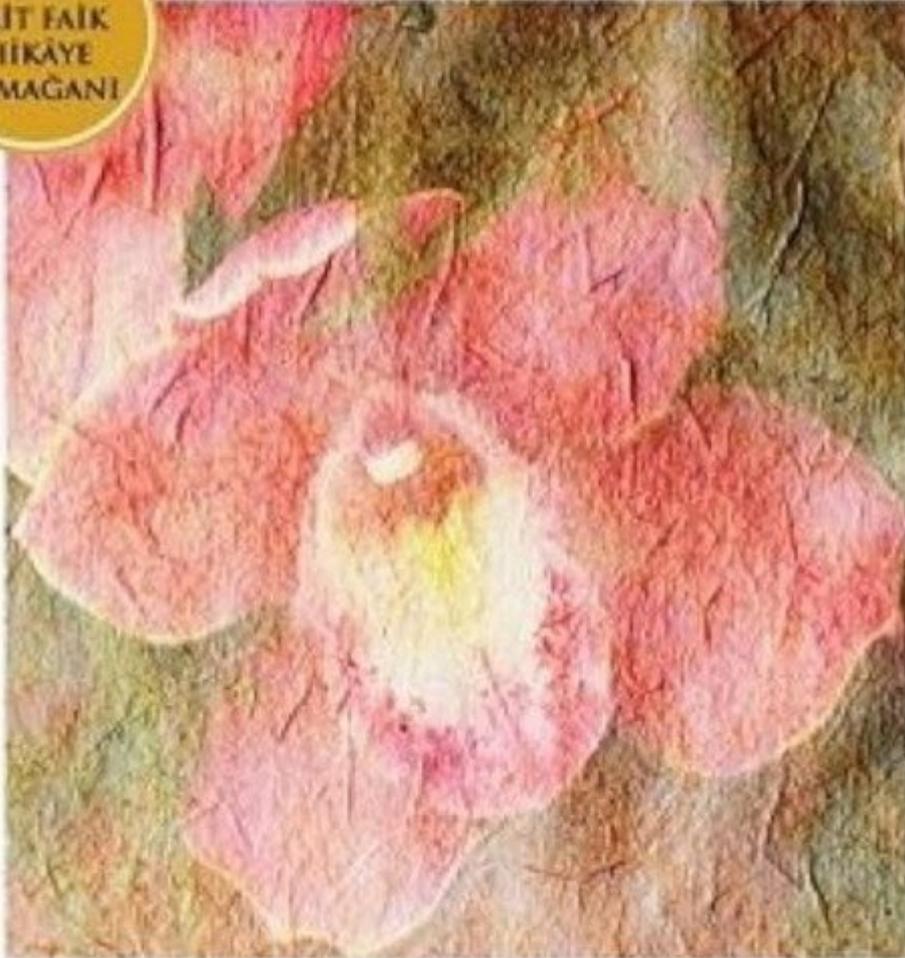
Derňelende, günäkärleriň garşysyna höküm çykarylanda näme bolar öýdýärsiňiz?

Hadysalar we şaýatlyk etmeler adamzat nesili gutaryp dynaýmasa

taryh kitabynda öçmejek ýazgy bilen ýerini alar, hasam zyýady adamkärçilik mertebesiniň ýitirilmändigini, adamzat wyždanynyň dymyp oturmandygyny subut eder.

OYA BAYDAR

ELVEDA ALYOŞA



ÖYKÜ

♥
CAN

9.
BASKI

• **Çüýrän jemgyýetiň ahlakyny ýitiren syýasaty**

Ýurdumyz barada aýdar bolsak, edil häzir köp kişiniň başdan geçirýän horlugyny we howpurgadyjy hakykaty, ýagny jemgyýetçilik gurluşynyň çüýrändigini, ildeşlerimiziň görlüp-eşdilmedik erbetligiň, gymmatlyklaryň ýitip-ýok bolup gitmeginiň, ahlaksyzlygyň girdabynda çyrpynýandygyny uzak wagt bäri ýazyp gelýärim.

Şeýle çüýremäniň özünü aç-açan ýüze çykaran ugry-da syýasat. Hapalanmaga iň ýakyn ugur bolan syýasat hiç mahalam atyryň ysy gelip duran güläleki meýdan bolmandy, emma bular ýalam hapalanandygyny görmändik. Häkimiýet gatlagyndan başlap ("balyk kellesinden porsar" diýleni-dä!) syýasata sözüni ýöredýän ýalançylyk, kezzaplyk, galphorlyk, eden-etdilik, bikanunçylyk, adalatsyzlyk... Mysallaryny sanamagyň hajaty ýok, çünki hemmeler hemme zadyň ullakan biperwaýlyk bilen aç-açan edilýändigini gowy bilýär. Häkimiýet başynda oturanlaryň gözümüzüň içine serede-serede, utanman-uýalman sözleýän ýalanlary, bäsdeşlerine garşy gurýan duzaklary (galp wideogörnüşler, fotomontaž suratlar we ş.m.), "saýlawlarda üstün çykmak üçin näme etseňem ýeridir" düşüňjesi, häkimiýet güýjüni ulanyp saýlaw kanunlarynyň we çäklendirmeleriniň bozulmagy, syýasy etikany äsgermezlik... Beýleki bir ýandan oppozisiýanyň islendik böleginde syn edişimiz ýaly, häkimiýet bilen bäsleşmäge ukyply prinsipsizlik, düýnki hyzmatdaşlaryna şugunki gurýan duzaklary, saýlawda üstün çykmak üçin edilýän "ahlaksyz teklipler", öz saýlawçylaryny äsgermeýän bileleşikler, syýasy etikanyň gowşaklygy...

Öňki döwürlerde görlüp-eşdilmedik derejede ýöntemlik göze ilýär. Bu ýöntemlige çig-çarsylyk hem diýip bolmaýar, çig-çarsylykdanam aşakdaky bolgusyz kadrlar, diňläniňe we tomaşa edeniňe degmeýän sene-meneler we gohlaşmalar, sögünç sözlere endik eden diller – Türkiýede syýasat arenasynyň edil häzirki ýagdaýy-ha şular ýaly.

OYA BAYDAR
*Yolun
Sonundaki
Ev*

2. BASKI
♥ CAN
çağdaş

Şeýle ýagdaý biziň durmuşymyzy garaldyp taşlaýşy ýaly, ýurduň ertirlerine bil baglamagyň, umyt etmegiň öňüni baglaýar. mümkinçilik tapanlaryň, aýratynam ýaşlaryň ýurtdan başyny alyp

gitmäge, ýat ýurtlarda täze durmuşda ýaşamaga synanyşmaklarynyň sebäbem şol ynamsyzlyk we umytsyzlykdyr. Ýitirilen ahlak, ýitirilen wyždan, ýitirilen ýurt, ýitirilen watan...

Ahlagyny ýitiren syýasatyň we onuň şahsy düzüminiň üsti çyzylmasa, jemgyýetdäki çüýremäniň öňüne geçmek mümkin däl.

Wyždanyny ýitiren dünýä garşy ähli ýurtlarda mertebe we wyždan göreşini alyp barýanlar "Ähli ýurtlaryň wyždanly, parahatlyksöýüji, gowy adamlary! Dünýäni we adamkärçilik mertebesini gorap saklamak üçin birleşiň!" şygary astynda jemlenişende azlyklar köplük bolar.

Munuň ýaly ahlagyny we ugruny ýitiren syýasata, syýasatçylara, häkimiýetlere garşy ýurduň arassalygyny saklap başaran wyždanly, edenli, ýagşy adamlary özara ideologiki, etniki, ynanç, medeni çäkleri aşyp jemlenişenlerinde umyt täzeden doglar.

Gury arzuw edýäriň gerek? Hawa, ýöne bütin bu hupbatlara döz gelip bilmek üçin mümkin däl zady arzuw etmekden başga alajym ýok. Onam köp görýän bolsaňyz-a, gömüň üstümi, ölüp gideýin.



Oya BAYDAR.
bilgi@t24.com.tr

"T24" internet gazetisi, 22.03.2024 ý.

Publisistika